

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI HAR TOMONLAMA RIVOJLANTIRISHDA XALQ O'YINCHOG'LARIDAN FOYDALANISH SHAKLI VA METODLARI

Dadabayeva Hayotxon

O'zbekisto Davlat Jahon tillari Universiteti

4-bosqich talabasi

E-mail: dadabayevahayotxon@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bo'lgan bolalarning rivojlanishida xalq o'yinchoqlaridan foydalanishning afzalliklari, metodlari va ularning turlari to'g'risida to'xtalib o'tiladi. Hamda, xalq o'yinchoqlarini ta'lim bilan bog'lash va bu jarayon bolalarning turli tomondan rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi haqida so'z yuritiladi. O'yinchoqlardan to'g'ri foydalanish bolalarni kelajakda kasb tanlashlarida muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar : xalq o'yinchoqlari, sensorli o'yin, rolli va drammatik o'yinlar, an'anaviy o'yinchoqlar, ijodkorlik, maktabgacha yosh, motorli o'yinchoqlar.

Abstract

This article focuses on the advantages, methods and types of using folk toys in the development of children of preschool age. It is also said that folk toys are connected with education and that this process has a positive effect on the developmen of children from various aspects. The correct use of toys is important for children in their career choices.

Keywords : folk toys, sensory play, role-playing and dramatic games, traditional toys, creativity, preschool age, motorized toys.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama rivojlanishida xalq o'yinchoqlaridan foydalanish shakllari va usullari turli sohalarida o'rganish va o'sishni maksimal darajada oshirish uchun turli yondashuvlar va strategiyalarni o'z ichiga oladi. Xalq o'yinchoqlarini maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatiga

qo'shishda tarbiyachilar va tarbiyachilar qo'llashi mumkin bo'lgan bir necha o'ziga xos shakl va usullar:

1. O'yinga asoslangan ta'lim:

- Xalq o'yinchoqlarini o'yinga asoslangan o'quv mashg'ulotlariga qo'shing, bu bolalarga amaliy tajribalar orqali kashf qilish, tajriba va kashf qilish imkonini beradi.
- Ijodkorlik, tasavvur va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rag'batlantiradigan yog'och bloklar, an'anaviy qo'g'irchoqlar yoki qo'lda yasalgan asboblari kabi ochiq materiallar bilan ta'minlang.

2. Hikoya va madaniy tadqiqotlar:

- Bolalarni turli madaniyatlarning madaniy rivoyatlari, afsonalari, afsonalari va an'anaviy ertaklari bilan tanishtirish uchun xalq o'yinchoqlarini hikoya qilish uchun rekvizit sifatida foydalaning.
- bolalarni xalq o'yinchoqlaridan foydalangan holda o'z hikoya va hikoyalarini yaratishga undash, tilni rivojlantirish, ijodkorlik va madaniy ongni rivojlantirish.

3. Sensorli o'yin:

- Bolalarning his-tuyg'ularini jalb qiladigan va ularning kognitiv rivojlanishini rag'batlantiradigan fakturalar, ranglar, tovushlar va hidlarni o'z ichiga olgan holda, hissiy elementlarni xalq o'yinchoqlari faoliyatiga integratsiya qilish.
- Bolalarni kashf qilish va boshqarish uchun loy, mato, tabiiy buyumlar yoki an'anaviy musiqa asboblari kabi hissiy jihatdan boy materiallarni taqdim eting.

4. Rolli va dramatik o'yinlar:

- Bolalarni personajlar, kasblar yoki madaniy an'analarni aks ettiruvchi xalq o'yinchoqlaridan foydalangan holda rolli o'yin stsenariylarini o'ynashga undash.
- Bolalarga hikoyalar, rollar va ijtimoiy aloqalarni o'ynashga imkon beradigan xalq o'yinchoqlari bilan bog'liq mavzuli to'plamlar, liboslar va rekvizitlar bilan dramatik o'yin maydonchalarini yarating.

5. Hamkorlik loyihalari:

- An'anaviy hunarmandchilik, o'yinlar yoki cholg'u asboblari kabi xalq o'yinchoqlarini loyihalash, qurish yoki yaratishni o'z ichiga olgan guruh loyihalari va hamkorlikdagi faoliyatga yordam bering.

- Xalq o'yinchoqlaridan foydalangan holda umumiy maqsadga erishish uchun bolalar o'rtasida jamoaviy ishlash, muloqot qobiliyatlari va hamkorlikni rivojlantirish.

6. Tashqi makonni o'rganish:

- An'anaviy ochiq o'yinlar, mashg'ulotlar va sport turlarini o'z ichiga olish uchun ochiq joylardan foydalaning, ularda uchurtmalar, marmarlar, arqonlar yoki mahalliy o'yin jihozlari kabi xalq o'yinchoqlari mavjud.

- Bolalarning tabiat bilan bog'lanishi, jismoniy faollik bilan shug'ullanishi, ochiq havoda xalq o'yinchoqlari bilan o'ynash orqali madaniy an'analarni his etishi uchun imkoniyatlar yaratish.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida xalq o'yinchoqlaridan foydalanishning ushbu shakllari va usullaridan foydalangan holda, o'qituvchilar bolalarning turli ehtiyojlari va qiziqishlariga javob beradigan dinamik ta'lim tajribasini yaratishlari mumkin. Xalq o'yinchoqlari bilan mazmunli muloqot qilish orqali bolalar o'zlarining yaxlit o'sishi va rivojlanishiga hissa qo'shadigan muhim ko'nikmalar, bilimlar, qadriyatlar va madaniy qadriyatlarni rivojlantirishlari mumkin. maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishda xalq o'yinchoqlaridan foydalanish usullarining har birini batafsil ko'rib chiqaylik:

1. Madaniy izlanish va qadrlash:

- Xalq o'yinchoqlari orqali madaniy izlanishlarni rag'batlantirish bolalarda hamdardlik, hurmat va turli madaniy an'analarni qadrlash tuyg'ularini rivojlantirishga yordam beradi. Ularni turli madaniyatlarga mansub xalq o'yinchoqlari bilan tanishtirish orqali o'qituvchilar bolalarga turli jamoalarning urf-odatlarini, qadriyatlarini va badiiy ifodalarini o'rganishlari uchun imkoniyatlar yaratishi mumkin. Bu dunyoni kengroq tushunishga yordam beradi va erta yoshdan boshlab madaniy sezgirlikni rivojlantirishi mumkin.

2. Ijodiy ifoda va tasavvur:

- Xalq o'yinchoqlarining ochiq tabiati bolalarni xayoliy o'yinga jalb qilish, ijodiy ifoda etish imkonini beradi. Xalq o'yinchoqlaridan foydalangan holda hikoya qilish, rolli o'yinlar va badiiy izlanishlar orqali bolalar o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini, hikoya qilish ko'nikmalarini, o'yin orqali o'z fikrlarini ifoda etish qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Ushbu turdagi o'yinlar muammoni hal qilish qobiliyatini ham rivojlantiradi va bolalarni cheksiz fikrlashga undaydi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishda xalq o'yinchoqlaridan foydalanishning mazmuni, shakli va usullari o'rganish, ijodkorlik, madaniy xabardorlik va umumiy o'sishni rag'batlantirishga qaratilgan keng ko'lamli yondashuv va strategiyalarni o'z ichiga oladi. Xalq o'yinchoqlarini maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatiga qo'shishning asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

Tarkib:

- Xalq o'yinchoqlari turli xil an'anaviy o'yinchoqlarni o'z ichiga oladi, jumladan, qo'lda yasalgan qo'g'irchoqlar, yog'och jumboqlar, musiqa asboblari, an'anaviy o'yinlar, hikoya rekvizitlari va madaniy artefaktlar.
- Bu o'yinchoqlar ko'pincha turli jamoalarning madaniy merosi, urf-odatlarini, e'tiqodlari va qadriyatlarini aks ettiradi va bolalarga turli madaniy an'analarni o'rganish va qadrlash imkoniyatini beradi.

Shakl:

- Xalq o'yinchoqlari turli shakl, shakl, tekstura va materiallarda bo'lib, umumjahon madaniy ifodalarining boy rang-barangligini aks ettiradi.
- Ular yog'och, loy, mato yoki o'simlik tolalari kabi tabiiy materiallardan tayyorlangan buyumlar, shuningdek, an'anaviy texnika va badiiy dizayn yordamida tayyorlangan buyumlarni o'z ichiga olishi mumkin.

Foydalanish usullari:

1. Madaniy izlanish va qadrlash:

- Bolalarni turli madaniyatlarning xalq o'yinchoqlari bilan tanishtirish, an'anaviy hunarmandchilik, o'yinlar, musiqa va dunyoning turli mamlakatlaridagi ertaklarni o'rganish imkonini beradi.

- xalq o'yinchoqlari orqali madaniyatni qadrlash, xilma-xillikka hurmat va umumbashariy an'analarni tushunishga yordam beruvchi munozaralar va tadbirlarni rag'batlantirish.

2. Ijodiy ifoda va tasavvur:

- bolalarning xalq o'yinchoqlari bilan ijodiy o'yinlar bilan shug'ullanishi uchun ochiq imkoniyatlarni ta'minlash, ularga o'zini namoyon qilish, yangi dunyolarni tasavvur qilish va badiiy ifodaning turli shakllari bilan tajriba o'tkazish imkonini beradi.

- Ilhom sifatida xalq o'yinchoqlaridan foydalangan holda xayoliy o'yinlar, hikoyalar va badiiy izlanishlarga yordam beradigan materiallar va muhitlarni taklif qiling.

3. Ko'nikmalarni rivojlantirish va o'rganish:

- Nozik vosita ko'nikmalari, muammolarni hal qilish qobiliyati, fazoviy fikrlash va kognitiv rivojlanish kabi turli ko'nikmalarni rivojlantirish uchun xalq o'yinchoqlaridan foydalaning.

- Bolalarning har tomonlama rivojlanishini yaxshilash uchun hisob, savodxonlik, fan va boshqa ta'lim sohalariga yo'naltirilgan o'quv tajribalariga xalq o'yinchoqlarini qo'shadigan dizayn tadbirlari.

4. Ijtimoiy va hissiy rivojlanish:

- Guruh sharoitida bolalar o'rtasida hamkorlikda o'yinlar, ijtimoiy o'zaro munosabatlar va hissiyotlarni ifodalash uchun xalq o'yinchoqlaridan foydalaning.

- Bolalar uchun hamkorlikdagi loyihalar, rolli o'yin stsenariylari va empatiya, muloqot qobiliyatlari va jamoada ishlashga yordam beruvchi tajriba almashish uchun imkoniyatlar yarating.

5. Ochiq va jismoniy o'yinlar:

- Jismoniy tayyorgarlikni, qo'pol motorli ko'nikmalarni va ochiq havoda kashf qilishni rivojlantirish uchun xalq o'yinchoqlarini o'z ichiga olgan an'anaviy ochiq xalq o'yinlari va jismoniy mashg'ulotlarni o'z ichiga oling.

- Bolalarni atrof-muhit bilan bog'lashga va tabiiy sharoitlarda faol o'yinlarga jalb qilishga undaydigan xalq o'yinchoqlari bilan tabiatga asoslangan o'yin tajribasini tashkil qilish.

Ushbu usullarni maktabgacha ta'lim dasturlari va mashg'ulotlariga kiritish orqali pedagoglar xalq o'yinchoqlari imkoniyatlaridan bolalarning o'quv tajribalarini boyitish, madaniy tushunishni rivojlantirish, ularning kognitiv, ijtimoiy-emotsional, jismoniy va ijodiy sohalarda har tomonlama rivojlanishini qo'llab-quvvatlashlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N. J. Isakulova. "Bolalar pedagogikasi".
2. O. M. Jabborova, F. I. Ochilov. "Bolalar pedagogikasi".
3. Rohatoy Safarova. "Maktabgacha yoshdagi bolalar pedagogikasi".
4. O. Hasanboyeva, M. Tojiyeva, Sh, K. Qayumova. "Maktabgacha ta'lim pedagogikasi" o'quv qo'llanma.